

TEELT- EN KLIMAATOMSTANDIGHEDEN WINTERGRANEN 2018-2019

D. Wittouck ¹, W. Odeurs ² en G. Haesaert ³

De eerste wintergerst werd in bepaalde regio's reeds vroeg gezaaid, namelijk vanaf de derde decade van **september**. De zaaiomstandigheden waren immers zeer goed, de laatste dagen van september waren zacht en er viel nagenoeg geen neerslag. De zaai kon bijgevolg voorts vlot verlopen.

Volgens het KMI (Ukkel) werd september gekenmerkt door normale waarden voor de gemiddelde temperatuur, de neerslaghoeveelheid, windsnelheid en zeer abnormaal hoge waarden voor de zonneshijnduur.

Oktober werd gekenmerkt door een abnormaal hoge gemiddelde maximumtemperatuur, zeer abnormaal weinig neerslagdagen en uitzonderlijk veel zonneshijnduur (Bron: KMI Ukkel).

In bepaalde regio's werd gewacht met zaaien van de wintergerst tot de eerste week, soms zelfs de tweede week van oktober. Begin oktober werd ook reeds de eerste wintertarwe gezaaid in bepaalde regio's, vervolgens vanaf de tweede week van oktober. Rond half oktober was het een aantal dagen warm én tegelijk waren deze de warmste van de maand. Door het warme weer en de hoge bodemtemperatuur verliepen de kieming, de opkomst en de groei van de gezaaide wintergranen heel snel.

De droogte speelde echter parten in bepaalde kustregio's zodat de opkomst (zeer) traag en/of onregelmatig verliep of de zaai er zelfs diende uitgesteld te worden.

Op 29 oktober viel er lokaal veel neerslag, veruit de hoogste daghoeveelheid van oktober (Bron: KMI Ukkel).

Ook **november** kende zeer abnormaal weinig neerslagdagen en een zeer abnormaal hoge zonneshijnduur (Bron: KMI Ukkel). Ook in november werd er nog wintertarwe gezaaid na late rooi van suikerbieten. Begin de tweede decade waren er enkele dagen met licht negatieve minimumtemperaturen (Bron: KMI Ukkel).

De herfst (september, oktober en november) werd gekenmerkt door een zeer abnormaal hoge gemiddelde maximumtemperatuur, uitzonderlijk weinig neerslagdagen en uitzonderlijk veel zonneshijnduur (Bron: KMI).

In **december** werd een abnormaal hoge gemiddelde temperatuur gemeten en een zeer abnormaal hoge gemiddelde maximum- en minimumtemperatuur (Bron: KMI Ukkel). Op bepaalde dagen viel er in bepaalde regio's zeer veel neerslag, waardoor de velden er zeer nat bij lagen.

Begin december startte zacht, met daarna geleidelijk afnemende temperaturen. Van 13 tot 16 december volgde er een korte winterprik, met in het oosten van België sneeuw en in het westen aanvriezende regen.

Het begin van de astronomische winter (21 december) startte uiterst zacht met 13 tot 14°C te Ukkel. Daarna daalde de temperatuur terug, gevolgd door opnieuw wat zachtere dagen eind december. (Bron: KMI Ukkel)

De maand **januari** kende een abnormaal lage zonneshijnduur. Voor de overige parameters werden normale waarden genoteerd. Vanaf 18 tot en met 24 januari bleef de maximumtemperatuur onder 0°C. De koudste nacht van de winter viel op 22 januari met minder dan - 5°C; er trok een sneeuwzone van het westen naar het oosten van het land. De laatste dagen van de maand bleef de maximumtemperatuur opnieuw negatief, met opnieuw sneeuw. (Bron: KMI Ukkel)

Februari begon kouder dan gemiddeld, doch al snel stegen de temperaturen tot boven dit gemiddelde. In het tweede deel van de maand werden zeer hoge maxima geregistreerd. Op 26 februari werd een extreem vroege eerste lentedag bereikt met 20,2°C te Ukkel. Finaal was februari

---

¹ Inagro vzw, afdeling Akkerbouw, Rumbeke-Beitem

² Bodemkundige Dienst van België vzw, Leuven-Heverlee

³ Universiteit Gent, faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, vakgroep plant en gewas, Gent

zeer zacht en uitermate zonnig. Er viel iets meer neerslag dan normaal, hierbij viel het overgrote deel tijdens de eerste 10 dagen. (Bron: KMI Ukkel)

Naar schatting drie op vier percelen kregen in de laatste week van februari een eerste stikstofbemesting. Die erg vroege start had alles te maken met de uitzonderlijk goede veldomstandigheden. Alle percelen hadden nog een groene kleur, maar de schrik voor een weerswissel deed veel graantelers overgaan tot actie. (Bron: Boer & Tuinder 21 maart 2019)

De winter (december, januari en februari) was eerder zacht en zonniger dan normaal, en er viel iets meer neerslag dan normaal. De winter van 2019 gaat de geschiedenis in als de eerste winter met een lentedag (26 februari) sinds het begin van de metingen. (Bron: KMI Ukkel)

Maart begon warmer dan gemiddeld, de eerste 10 dagen bleef de temperatuur boven de normale waarden. Vervolgens bleef de gemiddelde temperatuur tot de 28ste variëren rond de normale waarden. De laatste drie dagen van de maand waren opnieuw zachter. Finaal was maart warmer dan gemiddeld. De gemiddelde neerslaghoeveelheden lagen overal in het land hoger dan de normale waarden, enkel zeer lokaal lagen deze net onder de normale waarden. Maart was zeer onweerachtig en de totale zonneshijnduur was lager dan in februari. (Bron: KMI Ukkel)

Finaal werd de eerste stikstof fractie zeer verspreid toegepast. In de derde decade van maart werden namelijk percelen bemest waar dit niet eerder kon. In sommige gevallen was het veld toen net op het randje berijdbaar. (Bron: Boer & Tuinder 28 maart 2019)

De laatste week van maart kregen de meeste wintergerst velden waar nodig een eerste toepassing met een halmversteviger en een fungicidebehandeling (Bron: Boer & Tuinder 4 april 2019).

De maand **april** was eerder zacht, droog en zonnig. De eerste helft van de maand schommelde de temperatuur nog rond de normale waarden. Vanaf de 16de tot en met de 26ste lag de temperatuur erboven. Op 22 april kregen we een eerste zomerdag (maximumtemperatuur hoger of gelijk aan 25°C). De laatste dagen van de maand was het weer wat frisser. Globaal was april een iets warmere maand dan gemiddeld. April was eerder droog: er waren weinig neerslagdagen en de gemiddelde regionale neerslaghoeveelheden lagen overal in het land lager dan de normale waarden. Het grootste deel van de neerslag viel tijdens de eerste 10 dagen. (Bron: KMI Ukkel)

Nogal wat wintertarwepercelen vertoonden in de loop van de tweede week van april bladvergelting als gevolg van onder andere enkele koude nachten.

In de loop van de laatste week van april kwam de eerste wintergerst (vroegste rassen/vroegst gezaaide wintergerst) in aar.

Mei was eerder koud en droog en kalm. In Ukkel kwamen zeer lage minimumtemperaturen voor, ook de gemiddelde temperatuur vertoonde zeer lage waarden. De gemiddelde regionale neerslaghoeveelheden lagen overal in het land lager dan de normale waarden. De grootste neerslaghoeveelheden vielen tijdens de onweders die op de 19de over een deel van het land trokken, met lokaal grote waterlast als gevolg. De zon scheen een pak minder dan in april. (Bron: KMI Ukkel)

In mei heeft het frisse weer de gewasgroei geremd.

Tijdens de laatste week van mei kwamen de vroegste rassen wintertarwe in aar, de overige rassen stonden evenwel in het stadium laatste blad tot zwellen van de vlagbladschede. Tegen eind mei stond het merendeel van de wintertarwe in aar, behalve de late rassen.

De lente (maart, april en mei) was normaal met enkele uitschieters. De gemiddelde temperatuur lag zeer dicht bij de normale waarde, 22 april kende wel de eerste zomerdag. Er viel iets minder neerslag dan normaal en de lente was iets zonniger dan normaal. (Bron: KMI Ukkel)

De maand **juni** was zeer warm en zeer zonnig. Juni startte zeer warm. Van de 5de tot en met de 13de lagen de temperaturen te Ukkel, op 1 dag na, iets onder de normale waarden. Het grootste deel van de rest van de maand lagen de temperaturen hier meestal boven de normale waarden. Op het einde van de maand kreunde het land onder een vroege hittegolf, namelijk van 23 tot en met 30 juni. Vooral de hoge maximumtemperaturen doch ook de gemiddelde temperaturen vielen op in juni, mede hierdoor was het een maand die veel warmer was dan gemiddeld. Toch was juni eerder een natte maand. De grootste neerslaghoeveelheden vielen tijdens de diverse onweders tijdens de eerste 20 dagen met lokaal veel waterlast als gevolg. (Bron: KMI Ukkel)

Begin juni begon de wintergerst te vergelen. Eind juni startte de oogst van de wintergerst op de lichtere gronden (Bron: Boer&Tuinder 8 augustus 2019). In de andere regio's werden sporadisch de eerste velden geoogst.

Juli begon eerder fris. Vanaf 17 juli stegen de temperaturen tot boven de normale waarden. Vervolgens kwam er een korte, maar zeer intense hittegolf (met maximumtemperaturen ver boven 30°C) van 23 tot en met 26 juli, met op 25 juli meer dan 40°C! Er waren zeer weinig neerslagdagen. Meer dan de helft van de neerslag viel op 27 juli tijdens de onweders die over ons land trokken, met lokaal veel wateroverlast (onder andere in de provincie Limburg). Verder was juli een zonnige en kalme maand. (Bron: KMI Ukkel)

Vanaf eind juni-begin juli begon de wintertarwe te verbleken, de vroegste rassen eerst. Begin juli kwam de oogst van de wintergerst globaal op gang en verliep verder zeer gespreid tot half juli, met rond 12 juli een korte onderbreking door regen. Half juli werd de eerste wintertarwe geoogst op zandgronden (Bron: Boer & Tuinder 8 augustus 2019). Vanaf de vierde week van juli kwam de oogst van de wintertarwe volop op gang.

De eerste tien dagen van **augustus** lagen de temperaturen meestal boven de normale waarden. Daartegenover lagen de temperaturen van 11 tot 21 augustus (soms ruim) onder de normale waarden. Vanaf 22 augustus stegen de temperaturen opnieuw tot boven de normale waarden. Van 23 tot en met 28 augustus daalde de maximumtemperatuur in Ukkel niet onder 25°C en kwam er opnieuw een hittegolf (maxima boven 30°C) van 25 tot en met 27 augustus. De maand augustus was eerder droog, de grootste neerslaghoeveelheden vielen tijdens lokale onweders. Tenslotte was augustus zonnig en kalm. (Bron: KMI Ukkel)

De eerste dagen van augustus was de oogst van de wintertarwe in het binnenland ver geschoven en liep op zijn einde. In de kustregio daarentegen werd er rondom het eerste weekend van augustus volop geoogst, daarna was de oogst van de wintertarwe nagenoeg afgelopen.

De zomer (juni, juli en augustus) kende drie hittegolven, en dit telkens op het einde van elke maand. Dit resulteerde dan ook in een zomer die warmer was dan gemiddeld, met elf tropische dagen (maximumtemperaturen van 30°C en hoger). Juni was natter dan normaal, daarna volgde een lange droge periode door de eerder droge maanden juli en augustus. Enkele zware onweersbuien zorgden ervoor dat zeer lokaal hoge neerslaghoeveelheden gemeten werden. Uiteindelijk was de zomer zonnig met weinig wind. (Bron: KMI)

In het algemeen werd een zeer goed oogstjaar geobserveerd met hoge rendementen (mogelijks met enkele records). Na de korte onderbreking van de tarweoogst als gevolg van de onweersbuien die volgden op de hittegolf tijdens de laatste week van juli, werden opmerkelijk lagere hectolitergewichten vastgesteld, waarbij de norm van 76 kg nog moeilijk te bereiken was. Anderzijds heeft de onderbreking de granen voldoende laten afrijpen, voordien waren de granen misschien wel droog maar niet rijp. Op basis van de uitgevoerde bemonstering vóór de oogst was het niveau van DON- en ZEA-contaminatie in de wintertarwe van oogst 2019 verwaarloosbaar. (Bron: Fegra Newsletter 6 september 2019)

Bladluisdruk wintergranen LCG-waarnemingsnetwerk najaar 2018-voorjaar 2019

Het najaar 2018 startte (net zoals het najaar 2017) met een reeds belangrijke tot zeer hoge aantastingsgraad van bladluizen. De hoge bladluisdruk hield lang aan en noodzaakte tot alertheid gedurende het ganse najaar. Uit de tellingen uitgevoerd na de winter bleek dat de bladluisaantallen door de winter sterk verminderd waren. Hier en daar werden in beperkte mate nog bladluizen waargenomen. De situatie was zoals steeds perceelsafhankelijk, maar percelen met een grote aantasting in het najaar 2018 hadden meer kans op aanwezigheid van bladluizen in het voorjaar 2019.

Het overzicht van de bladluisdruk in de wintergranen in het najaar 2018-voorjaar 2019, wordt weergegeven in het artikel "Bladluizen, overdragers van het dwergvergelingsvirus tijdens de herfst en het vroege voorjaar in wintergranen".

Ziekte- en insectendruk wintertarwe LCG-waarnemingsnetwerk april-juni 2019

Gele roest was reeds vroeg (waarnemingen op 8-9 april 2019) op verschillende percelen aanwezig. In uitzonderlijke gevallen was toen reeds een behandeling noodzakelijk in het LCG-waarnemingsnetwerk. Tijdens het verdere seizoen was gele roest in het LCG-waarnemingsnetwerk veel aanwezig en breidde aanhoudend uit. Bij de waarnemingen op 22-23 april, 13-14 mei en 20-21 mei was er zelfs een sterke uitbreiding.

In het LCG-waarnemingsnetwerk kwam bruine roest tot en met de waarnemingen van 6-7 mei slechts in beperkte mate voor. In de daaropvolgende weken nam de druk stelselmatig toe, eind mei en begin juni was er zelfs een sterke toename.

Bladluizen waren in het LCG-waarnemingsnetwerk beperkt aanwezig tot en met eind mei. Vanaf juni nam de bladluipopulatie toe.

Het volledig overzicht van de ziekte- en insectendruk (april-juni) in wintertarwe in 2019, wordt weergegeven in het artikel "Ziektebestrijding wintertarwe".